

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS RÄPINA VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsast saadavaid hüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Räpina vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

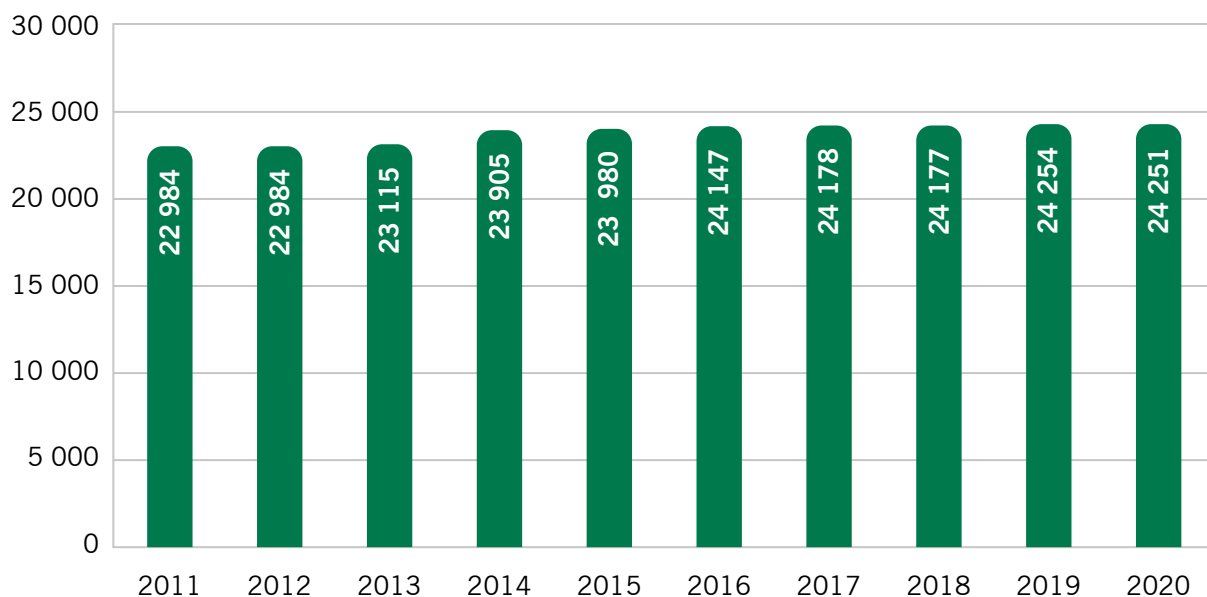
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

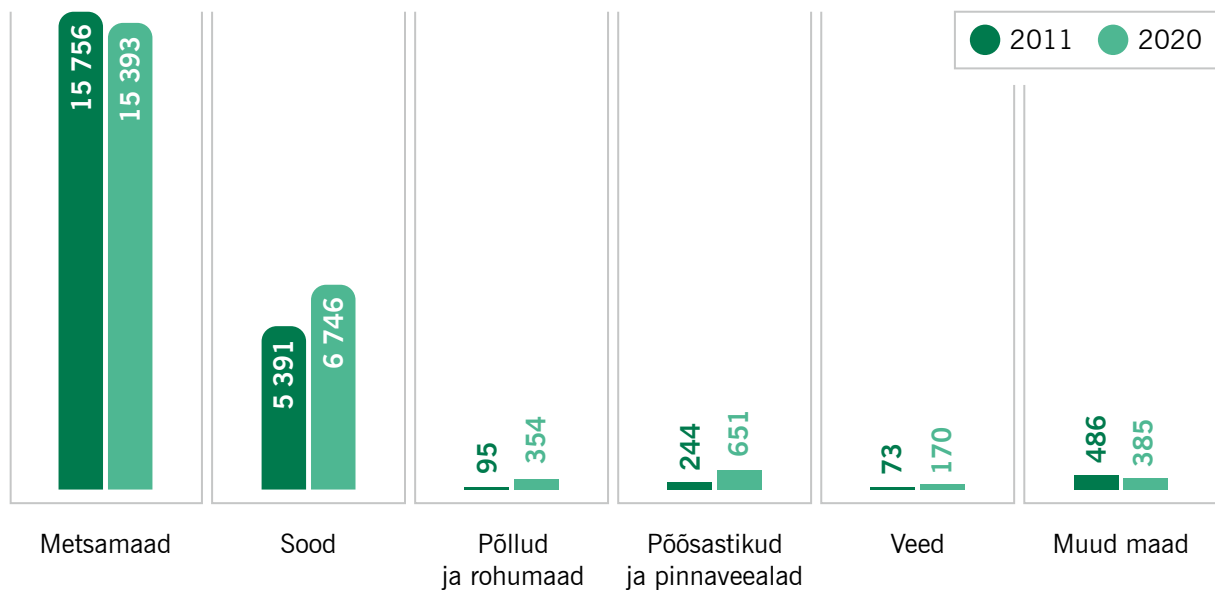
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Räpina valla** territooriumil on **24 251 ha**, mis moodustab **41%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020. a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

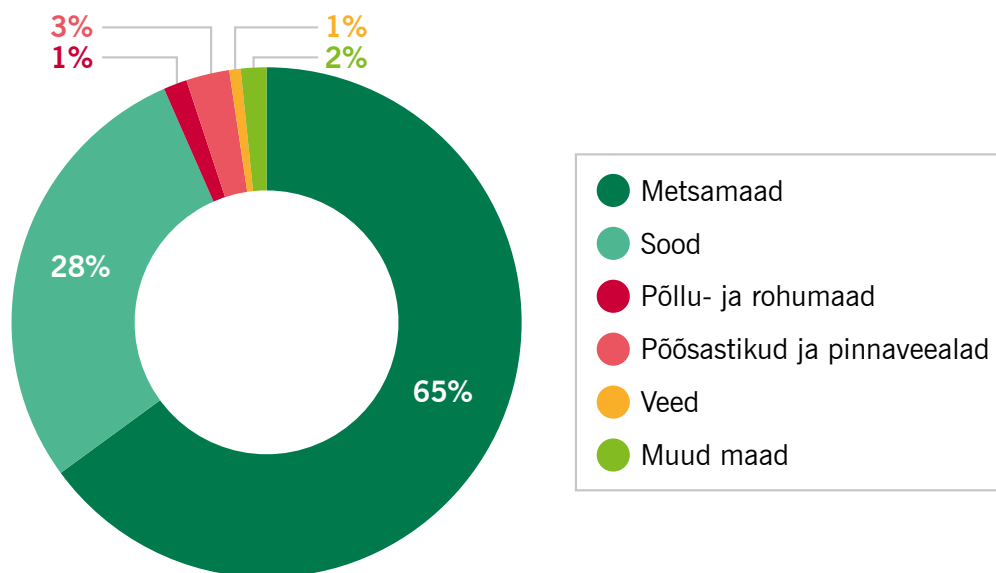

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

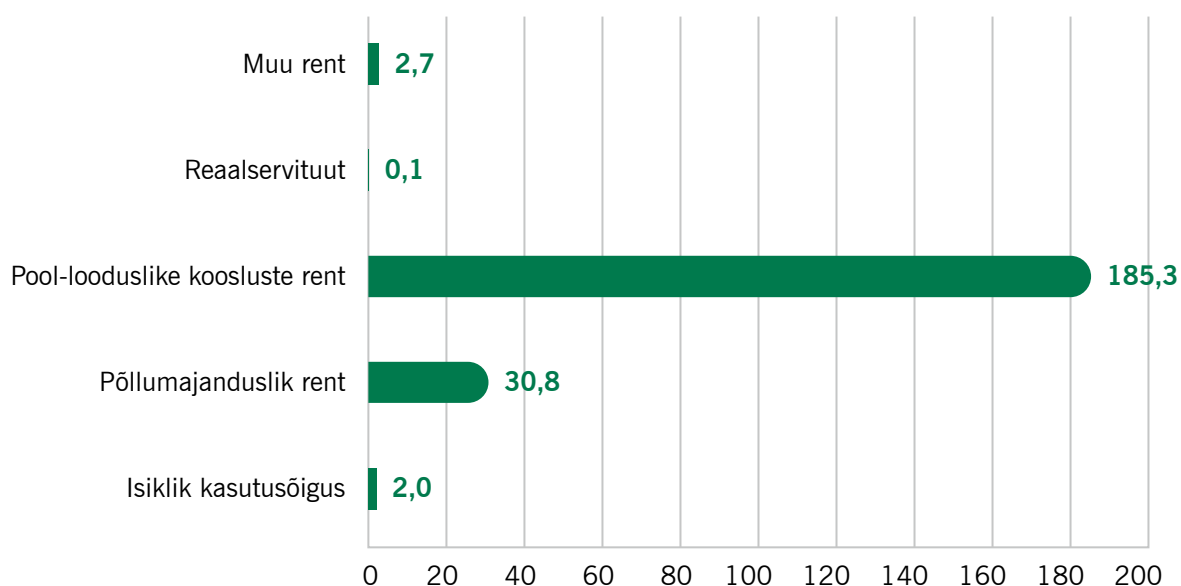
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 65%, mis on 15 393 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 35%, millest suurima pindalaga on sood – 6746 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Räpina vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad poollooduslike koosluste hooldamiseks sõlmitud lepingud – ligi 185 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

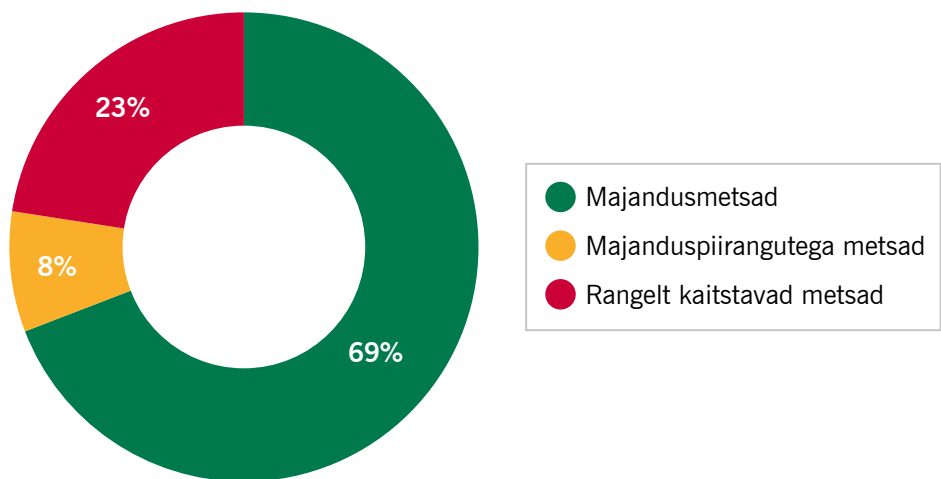
2. METSAVARUD

Räpina valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 15 392 ha, millest majandusmetsa on 10 644 ha, majanduspiirangutega metsa 1277 ha ja rangelt kaitstavat metsa 3472 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

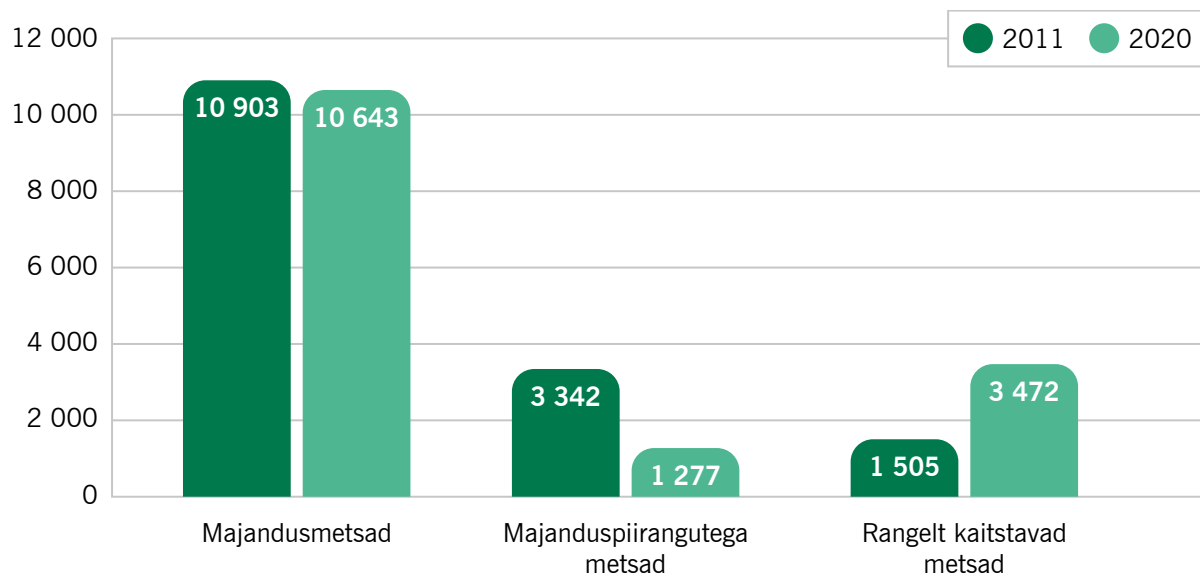
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

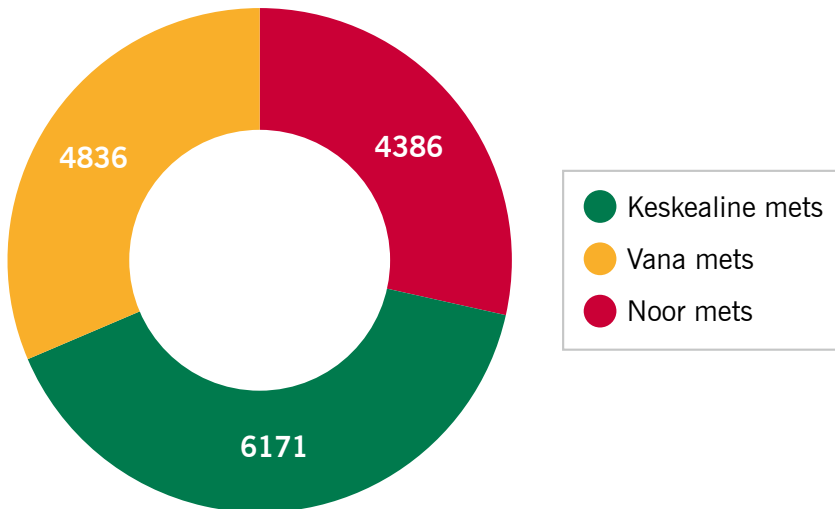
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse 2020. a, %.

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

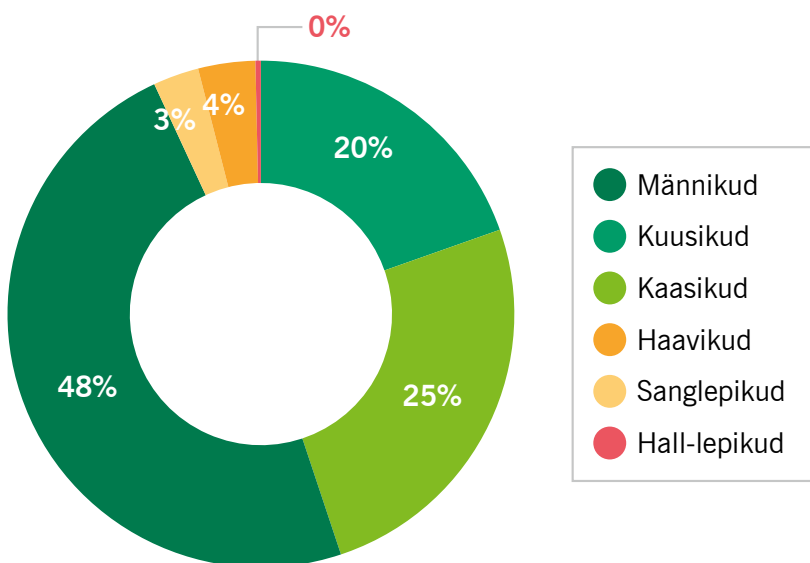
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad, metsamullad ja järjepidev-suunatud metsakasvatus tingivad erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Räpina valla metsadest moodustavad männikud, mida on 48%. Kaasikuid on 25% ja kuusikuid 20%.

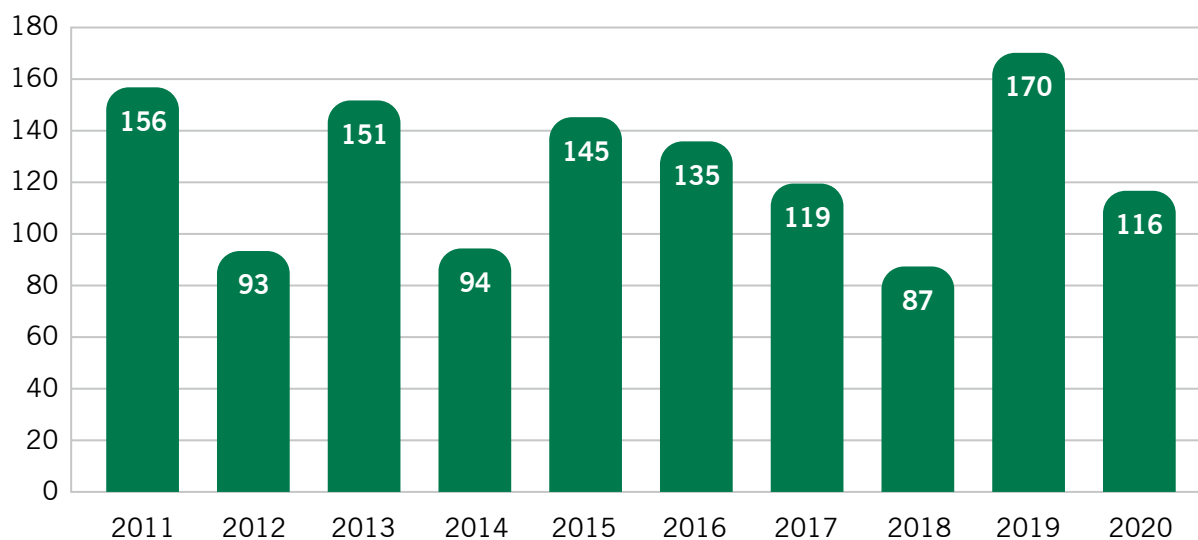

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine 2020. a, %.

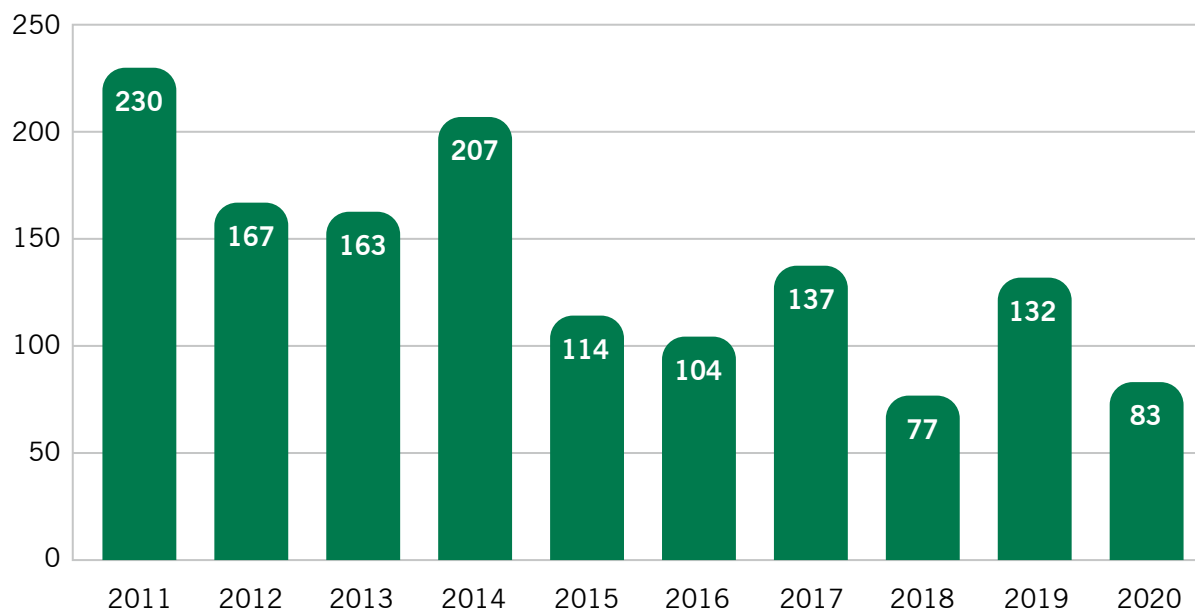
3. RAIED

Räpina valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 87–170 ha aastas. Keskmisena oli metsakasutuse maht 127 ha aastas.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See oli vahemikus 77–230 ha aastas. Keskmisena oli hooldusraie maht 141 ha aastas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

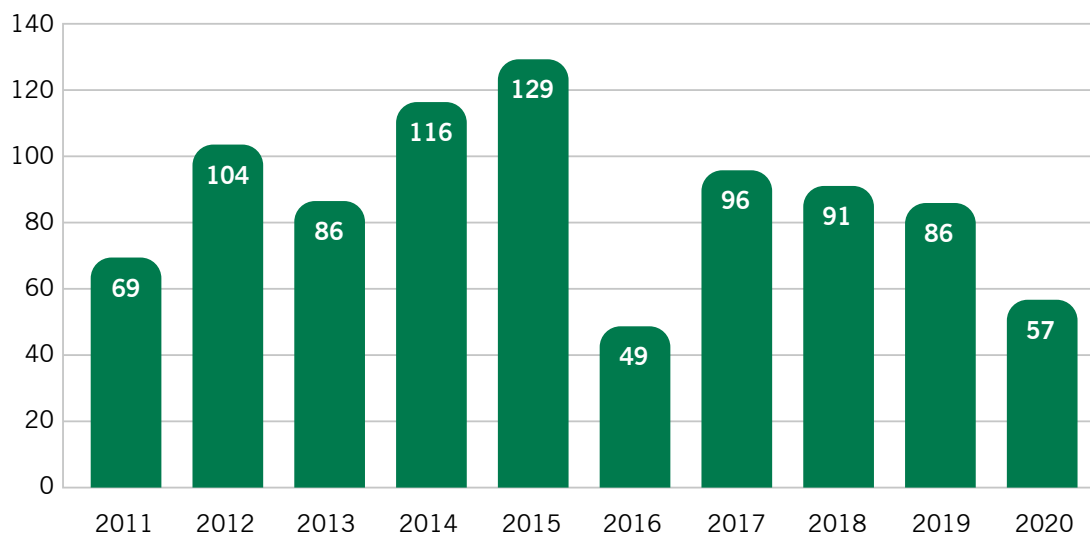

Joonis 10. Harvendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

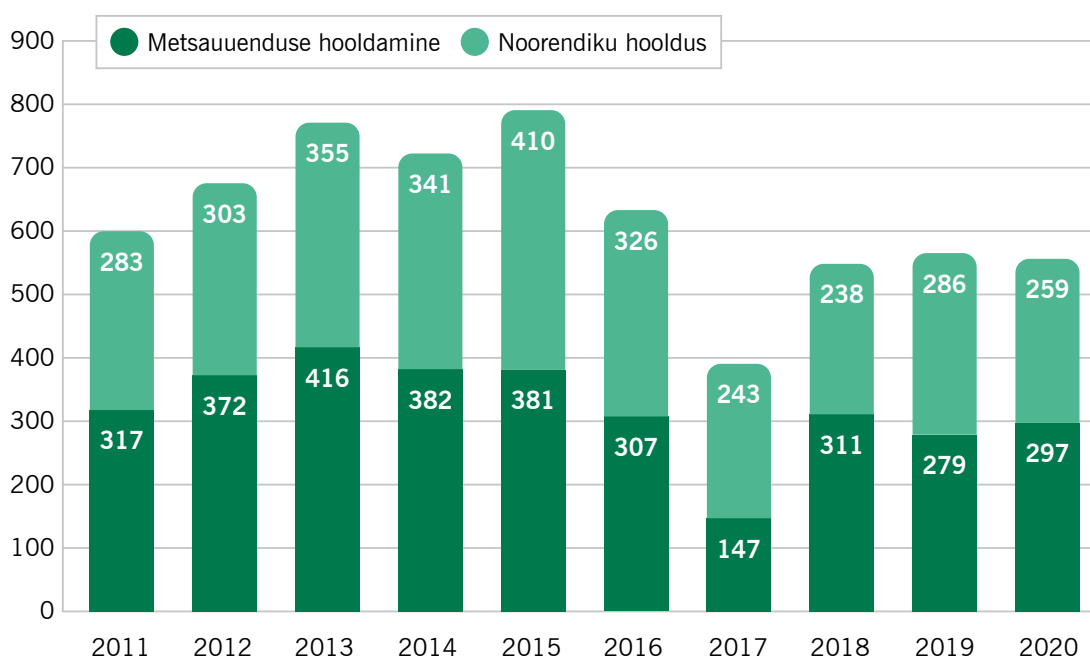
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 88 ha aastas. Sellele mahule lisanduvad turberaiete looduslikule uuenemisele jäetud alad ja looduslikule uuenemisele jäetud lehtpuuraiesmikud.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Istutatud metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed ja põõsad. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha mitu korda aastas. Hilisem noorendike hooldus on suunatud peapuuliigi kasvu segavate puude väljaraietele ja tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitsete väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvasti seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd 2011–2020

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Maastiku taastamine ja hooldus	0,1 ha
Sookoosluse taastamistöö paisude rajamine	2 tk
Üksikobjekti hooldustöö	0,1 ha

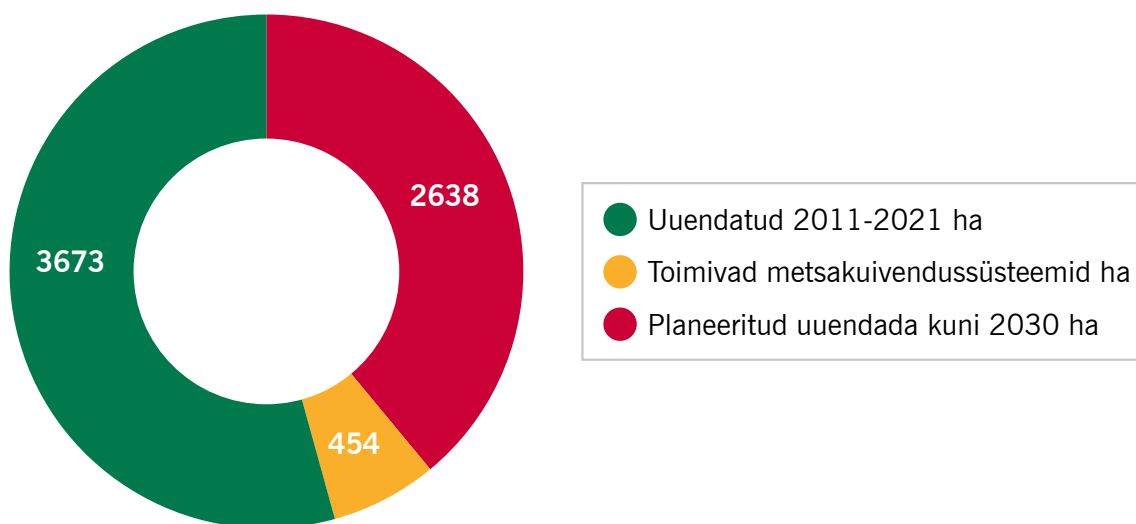
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid (ha)			Metsateed (km)		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
6765	3673	2638	168	73	54

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

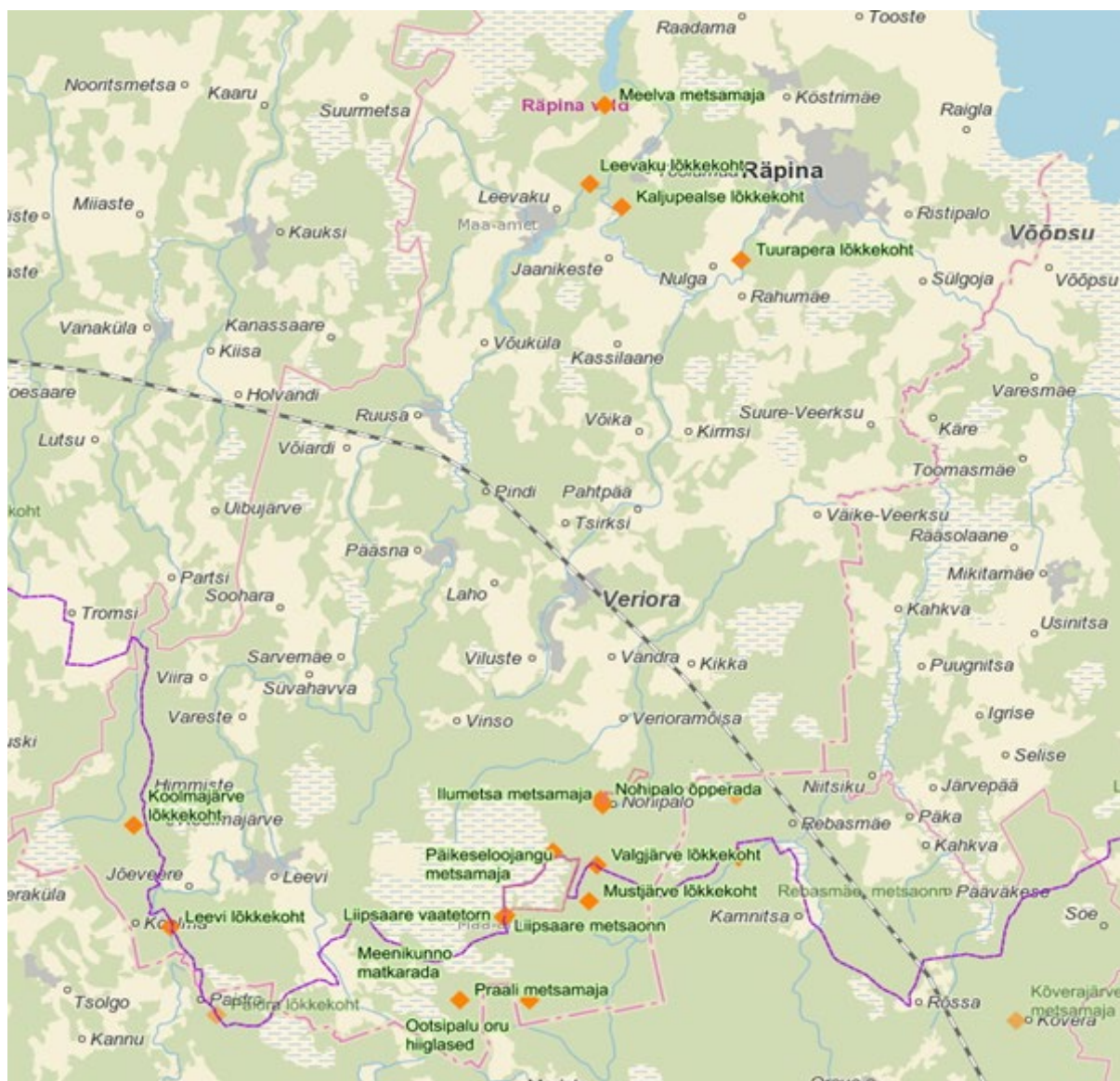

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Rápina valla territooriumile 16 Rápina-Várska puhkealal paiknevat külastusobjekti ja 26,87 km Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee harust.

Joonis 14. Rõpina valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid ja matkatee.

Külastusmahuseire ja külastajauuringu andmetele tuginedes tehti Rõpina valla territooriumile jäävatele Rõpina-Võõpsu puhkeala külastusobjektidele 2020. aastal 40 000 külastuskorda. Külastuste raskuskese on koondunud valdavalt Meenikunno matkaraja lähiümbrusesse.

2013. aastal valmis Rõpina valla territooriumit läbiv Aegviidu-Ähijärve matkatee haru, mis aitab tagada külastusobjektide sidususe ja seob Rõpina valla külastusobjektid üle-eestilisse võrgustikku. 2015. aastal lisandus nimetatud harule veel üks lõik – 192 km pikkune tee Perakülast Aegviiduni, mis koos Aegviidu-Ähijärve lõiguga moodustab 820 km pikkuse RMK Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee haru.

Piirkonnas asub mitu RMK metsaonni ja tasulist metsamaja, mis leiavad tihedat kasutust. 2014. aastal rekonstrueeriti Meenikunno matkarada, millest 1,1 km on läbitav ratastooli ja lapsevankriga. 2017. aastal rajati Ootsipalu oru hiiglaste ehk eesti kõrgeima kuuse ja männi juurde piirded ja platvormid ning neist on saanud oluline külustusobjekt. Lähiaastatel on plaanis rekonstrueerida Liipsaare vaatetorn. Külustustaristut hooldatakse jooksvalt ja vajadusel remonditakse.

Külustusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/rapina-varska-puhkeala>

Täiendav info ja külustusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Haanja- ja Põlva-Võru külustusala külustuskorralduskava materjalidest:

<https://rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/haanja-ja-polva-voru-kulastusalad>

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatuses või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

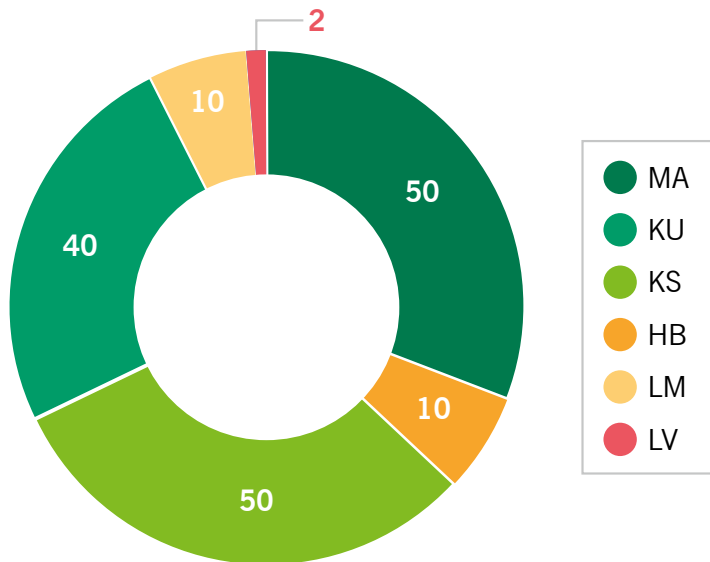
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Ristipuud	11
Turbavõtukohtad	7
Ajaloosündmuste, traditsioonidega seotud puistud	7
Metsavendade punkrid	6
Kruusa-, liiva- ja savikarjäärid	6
Silmapaistvad puistud ja puude grupid	6
Põlised talukohad	5
Vanad kohanimed	5
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	5
Tõrvaahjud, tõrvaajamiskohad, tärpentiinivabrikud	5
Muud (42 tüüpi)	88
Kokku	151

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

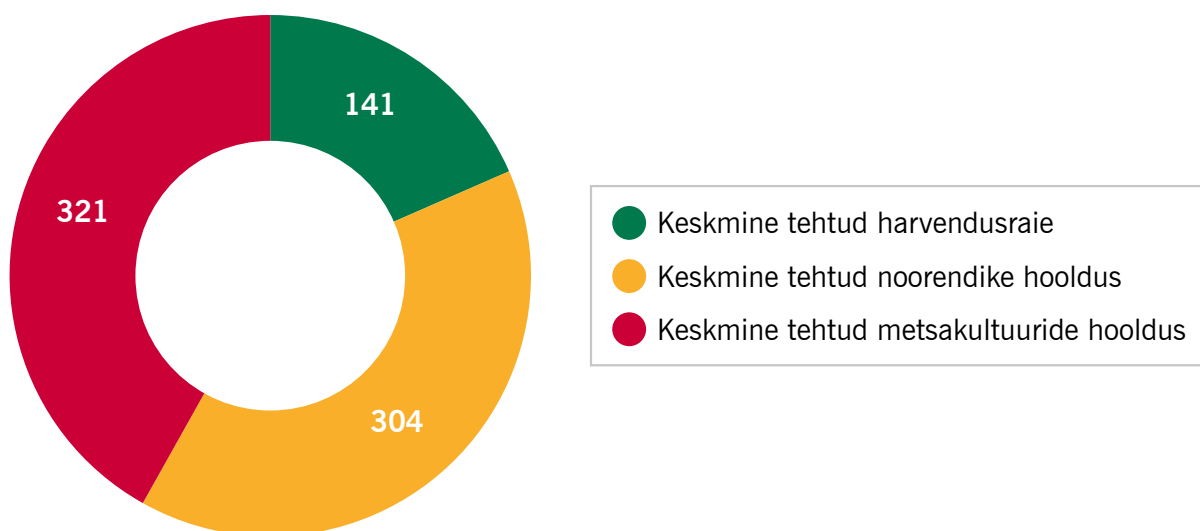
Arvestades Räpina valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskmiselt 162 ha aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

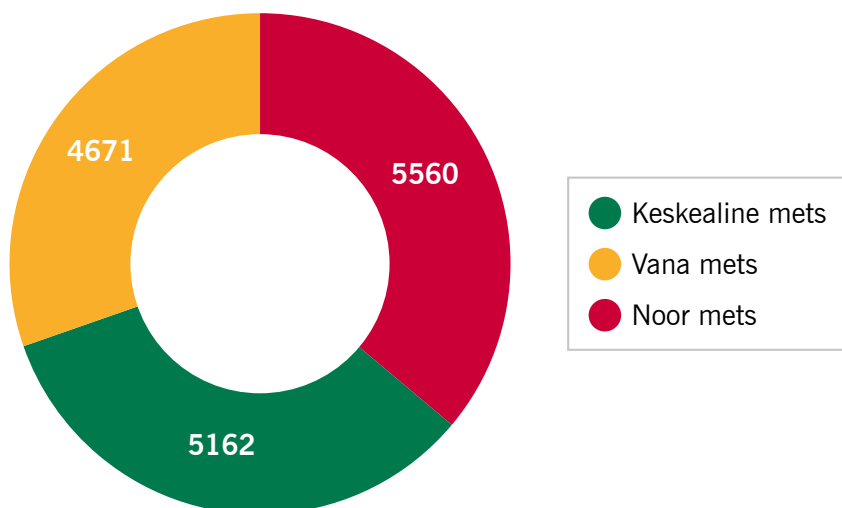
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on ligi 700 ha, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

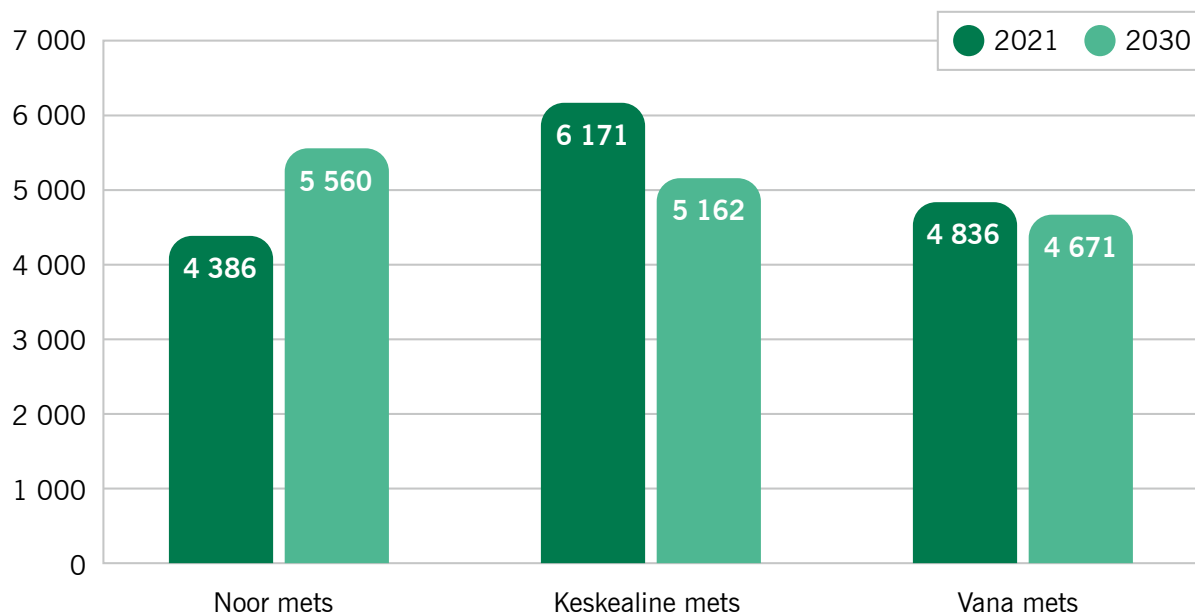
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Noore metsa osakaal on kasvamas.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos perioodil 2021–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Räpina vallas käsitletakse omaavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala, ha
Meenikunno massiiv	584
Räpina linnaserva mets	93
Nohipalo küla ja metsanduse õpperada	88
Ristipalo mets	38
Võhandu kaljupealsed	123
Sillapää mets	36
Tsõõrikmäe mets	35
Leevi mets	64
Meelva mets	59
Praali metsamaja	16
Põrguhaua meteoriidikraater	14
Rebasmäe allikas	10
Saarjärve mets	73
Koolmajärve mets	72
Kokku, ha	1305

Riigimetsade kaart Räpina valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Räpina%20vald&adshow=1&adfit=1>